

2022-01-20
S2022/00454 (delvis)

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag att fördela medel för att stödja implementeringen av nationella riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att, efter ansökan, fördela medel till professionens organisationer för insatser som ska stödja implementeringen av nationella riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor.

Socialstyrelsen får ange administrativa villkor för statsbidraget och prioritera bland inkomna ansökningar. Medel som organisationerna inte har förbrukat eller använt i enlighet med villkoren för bidraget under 2022 ska återbetalas till Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen ska senast den 15 maj 2023 lämna en redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Redovisningen ska innehålla en fördelning och användning av statsbidrag till relevanta organisationer.

För uppdraget får Socialstyrelsen under 2022 använda 5 000 000 kronor. Av dessa medel ska 4 500 000 kronor fördelas till professionens organisationer. Resterande medel får användas av Socialstyrelsen för arbetet med uppdraget. Medlen ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2022 uppförda anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård, anslagsposten 3 Kroniska och långvariga sjukdomar. Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2022.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2023 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisningar, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Bakgrund

Hälsosamma levnadsvanor främjar en god hälsa. För att åstadkomma en god och jämlik hälsa är det viktigt att vården arbetar förebyggande och hälsofrämjande med att stärka människors handlingsutrymme och möjligheter till hälsosamma levnadsvanor. Både levnadsvanor och en jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård utgör målområden i Sveriges folkhälsopolitik.

För att stärka det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet inom hälso- och sjukvården har Socialstyrelsen sedan 2011 haft regeringens uppdrag att stödja implementeringen av myndighetens nationella riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor. Riktlinjerna innehåller rekommendationer om åtgärder för att stödja personer att förändra levnadsvanor som tobaksbruk, riskbruk av alkohol, ohälsosamma matvanor eller otillräcklig fysisk aktivitet, i syfte att förbättra hälsa samt förebygga och behandla sjukdom. Riktlinjerna betonar särskilt vikten av åtgärder för att stödja riskgrupper att förändra ohälsosamma levnadsvanor. Under 2018–2021 har Socialstyrelsen årligen fördelat 10 miljoner kronor till professionens organisationer för att stödja implementeringen av riktlinjerna. I Socialstyrelsens delredovisning av uppdraget framgår att nio organisationer fick del av medlen 2020. Medlen har bland annat använts till långsiktiga insatser inom området mat och cancer, i syfte att patienter ska få evidensbaserade och individanpassade råd om hälsosamma matvanor utifrån sina behov och förutsättningar. Medlen har även använts till bland annat påverkans- och informationsarbete om betydelsen av rök- och alkoholstopp i samband med operation. Socialstyrelsens sammantagna bedömning är att syftet med statsbidraget i hög grad har uppnåtts.

Den covid-19-pandemi som Sverige och världen drabbades av i början av 2020 har under de senaste två åren kraftigt påverkat hela samhället, inte minst hälso- och sjukvården. Hälso- och sjukvårdens verksamheter har behövt ställa om för att kunna omhänderta svårt sjuka virusmittade och patienter med andra akuta, allvarliga sjukdomstillstånd. Under 2021 har

arbetet med att vaccinera personer mot covid-19 krävt vidare anpassningar av hälso- och sjukvårdens verksamheter. Samtidigt har många människor avstått från att söka vård, trots ett upplevt behov. Många lokala och regionala aktörer har också ställt in eller pausat sitt folkhälsoarbete under pandemin. Eftersom många folkhälsorelevanta insatser syftar till att främja hälsa och utjämna skillnader i hälsa kan detta få stor betydelse för grupper som är socialt, ekonomiskt eller hälsomässigt utsatta. Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten framhåller i sina analyser av pandemins påverkan på hälso- och sjukvården och befolkningens hälsa, att det hälsofrämjande och förebyggande arbetet behöver prioriteras för att Sverige ska behålla en god folkhälsa och stärka möjligheterna till en jämlik hälsa i befolkningen.

Regeringen avser att fortsätta stödja hälso- och sjukvården i att hantera pandemins konsekvenser och genomför därför en stor satsning på riktade insatser, i syfte att stödja hälso- och sjukvården i arbetet med att hantera de uppdämda vårdbehov som utbrottet av covid-19 har medfört. En viktig del i den satsningen är att stärka det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet inom hälso- och sjukvården. Socialstyrelsen har denna dag även fått i uppdrag att fördela närmare 2 miljarder kronor till regionerna, där medlen bland annat får användas till hälsosamtal inom primärvården, vilket utgör en central del i de nationella riktlinjerna för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor (S2022/00456).

Närmare om uppdraget

Mot bakgrund av pandemins påverkan på det hälsofrämjande och förebyggande arbetet, och betydelsen av hälsosamma levnadsvanor, ger regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att, efter ansökan, fördela 4 500 000 kronor till organisationer som företräder vårdens professioner för att stödja implementeringen av nationella riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor. Särskilt fokus bör ligga på de grupper som har störst behov av insatser både medicinskt och socioekonomiskt.

Professionens organisationer bör föra dialog med relevanta nationella och sjukvårdsregionala programområden och samverkansgrupper inom ramen för regionernas gemensamma system för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvården.

På regeringens vägnar

Lena Hallengren

Sara Tunlid

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Finansdepartementet/BA, OFA K

Regeringskansliets förvaltningsavdelning/EKOL

Kammarkollegiet